

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. december 13.
(OR. en)

15935/22

ELARG 106
COWEB 190
COEST 914

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi: a Tanács Főtitkársága

Címzett: a delegációk

Tárgy: A bővítés, valamint a stabilizációs és társulási folyamat
– A Tanács következtetései

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a bővítésről, valamint a stabilizációs és társulási folyamatról szóló, a Tanács által 2022. december 13-án jóváhagyott tanácsi következtetéseket.

**A TANÁCS KÖVETKEZTETÉSEI A BŐVÍTÉSRŐL,
VALAMINT A STABILIZÁCIÓS ÉS TÁRSULÁSI FOLYAMATRÓL**

1. A Tanács nyugtázza az EU bővítési politikájáról szóló, 2022. október 12-i bizottsági közleményt, amely magában foglalja a Montenegróról, Szerbiáról, Törökországról, Észak-Macedóniáról, Albániáról, Bosznia-Hercegovináról, illetve Koszovóról* szóló jelentéseket, és most első alkalommal említést tesz Ukrajnáról, a Moldovai Köztársaságról (a továbbiakban: Moldova) és Grúziáról. Az Oroszország által Ukrajnával szemben provokáció nélkül indított, indokolatlan agresszív háború, valamint az új geopolitikai realitások rávilágítanak arra, hogy az uniós bővítési politika a béke, a demokrácia, a jólét, a biztonság és a stabilitás kontinensünkön való biztosításának egyik fontos eszközeként kiemelkedő jelentőséggel bír, és stratégiai prioritást jelent.
2. A Tanács újírolag megerősíti elkötelezettségét a bővítés mellett, összhangban az Európai Tanács 2006. december 14–15-i ülésén jóváhagyott, megújított bővítési konszenzussal és az azt követő tanácsi következtetésekkel. A Tanács továbbra is elvárja a partnerektől, hogy vállaljanak felelősséget, és a szükséges reformok, valamint az alapkérdések terén elért kézzelfogható előrelépés révén bizonyítsák elkötelezettségük és politikai akaratuk hitelességét. A jogállamiság, a gazdaság, a demokratikus intézmények működése, valamint a közigazgatási reform területén elért határozott és visszafordíthatatlan eredmények továbbra is döntő fontosságúak az uniós tagság követelményeinek teljesítése szempontjából, és hosszú távú befektetést jelentenek az európai béke, demokrácia, jólét, biztonság és stabilitás szempontjából. A Tanács újírolag hangsúlyozza, hogy az alapvető uniós értékek, valamint az európai perspektíva támogatása és az azok melletti elköteleződés határozott stratégiai döntés kérdése, és az uniós tagságra törekvő összes partner számára elengedhetetlen. Az EU közös kül- és biztonságpolitikájához való teljes körű igazodás e stratégiai döntés részét képezi.

* Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244/1999 sz. ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

3. Emlékeztetve a szaloniki cselekvési programra, valamint a szófiai, a zágrábi és a brdói nyilatkozatra, a Tanács újólal hangsúlyozza, hogy az EU teljes mértékben és egyértelműen elkötelezett a Nyugat-Balkán uniós tagsági perspektívája mellett. A Nyugat-Balkán és a polgárai jövője az Európai Unióban van. Az EU a régió politikai, gazdasági és társadalmi átalakulásának támogatása érdekében továbbra is minden szinten meg fogja erősíteni és fokozni fogja szerepvállalását, többek között folyamatos segítségnyújtás révén, amely a jogállamiság, valamint a társadalmi-gazdasági reformok terén tett kézzelfogható előrelépésre, továbbá az európai értékeknek, szabályoknak és normáknak a partnerek általi tiszteletben tartására épül. Ezzel összefüggésben a Tanács várakozással tekint a Nyugat-Balkánra vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási terv, valamint zöld és digitális menetrend teljes körű végrehajtása elé, amelyek mindegyike fontos eszközt jelent a társadalmi-gazdasági szakadék áthidalása, az infrastruktúra és a konnektivitás javítása, továbbá a régióban a zöld és digitális átállásnak a reziliencia és az energiafüggetlenség megteremtése melletti támogatása szempontjából. Az EU folyamatosan fokozta a Nyugat-Balkánnal kapcsolatos szakpolitikai szerepvállalását, amelynek keretében többek között az alábbi közös érdekű, kulcsfontosságú területekre összpontosított: migráció, bel- és igazságügy, gazdaság és egységes piac, energia, közlekedés- és digitális politika, egészségügy, polgári védelem, szociálpolitika, oktatás, továbbá kutatás és innováció, valamint külügyek, biztonság és védelem.

A Tanács továbbra is elkötelezett amellett, hogy tovább bővítse ezt az eredményes szerepvállalást, ahogy ezt legutóbb a december 6-i, tiranai EU–Nyugat-Balkán csúcstalálkozó és a tiranai nyilatkozat is bizonyította amelyhez valamennyi partner csatlakozott.

Törökország továbbra is tagjelölt ország, és számos közös érdekű területen kulcsfontosságú partner.

4. A Tanács emlékeztet az Európai Tanács 2022. június 23-i, azon történelmi jelentőségű döntésére, amelynek értelmében elismerte Ukrajna és Moldova európai perspektíváját, és megadta a tagjelölt ország státuszt e két országnak. Az Európai Tanács hasonlóképpen elismerte Grúzia európai perspektíváját, és megerősítette: készen áll arra, hogy megadja a tagjelölt ország státuszt, amint megtörténik a Bizottságnak az ország tagsági kérelméről szóló véleményében meghatározott prioritások kezelése.

5. Ukrajna, Moldova és Grúzia, valamint a polgáraik jövője az Európai Unióban van.
6. A Tanács elismerését fejezi ki **Ukrajnának** az elmúlt hónapokban általa tett, arra irányuló jelentős erőfeszítésekért, hogy teljesítse az uniós tagjelölt státusza alapját képező célokat. A Tanács üdvözli az Ukrajna által e nehéz időkben tett reform-erőfeszítéseket, és arra ösztönzi az országot, hogy haladjon tovább ezen az úton, és teljesítse a tagsági kérelméről szóló bizottsági véleményben meghatározott feltételeket annak érdekében, hogy előrelépést tegyen a jövőbeli uniós tagság felé.

Az EU–Ukrajna Társulási Tanács a 2022 szeptemberében tartott nyolcadik ülésén elismerte azokat a jelentős eredményeket, amelyeket Ukrajna elért a reformfolyamatában, nyugtázta azt a cselekvési tervet, amelyet Ukrajna a Bizottság véleményében foglalt lépések végrehajtására vonatkozóan készített, és kiemelte a teljes körű és tényleges végrehajtás fontosságát.

A Tanács felkéri a Bizottságot, hogy készítsen ütemtervet, amely felvázolja az Ukrajna uniós egységes piachoz való hozzáféréseinek megkönnyítésére irányuló következő lépéseket, teljes mértékben kiaknázva az Ukrajnával kötött társulási megállapodásban és az EU és Ukrajna közötti mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségben (DCFTA) rejlő lehetőségeket.

7. A Tanács elismeri **Moldova** arra irányuló jelentős erőfeszítéseit, hogy elérje az uniós tagjelölt státusza alapját képező célokat, és arra ösztönzi az országot, hogy folytassa reformprogramját, továbbá teljesítse a tagsági kérelméről szóló bizottsági véleményben meghatározott feltételeket annak érdekében, hogy előrelépést tegyen a jövőbeli uniós tagság felé. A Tanács hangsúlyt helyez arra, hogy a Moldova és az EU közötti, mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség intenzívebb megvalósítása révén tovább mélyüljön az EU Moldovával folytatott ágazati együttműködése és az ország integrációja az uniós belső piacba. A Tanács várakozással tekint az EU–Moldovai Köztársaság Társulási Tanács hetedik ülésének mielőbbi megrendezése elé.

8. A Tanács nyugtázza a **Grúzia** által a reformfolyamatában tett jelentős lépéseket, ahogy ezt az EU–Grúzia Társulási Tanács 2022 szeptemberében tartott hetedik ülésén is kiemelte. A Tanács arra ösztönzi Grúziát, hogy folytassa a reformokat, és maradéktalanul valósítsa meg a tagsági kérelméről szóló bizottsági véleményben meghatározott prioritásokat annak érdekében, hogy megkapja a tagjelölt státuszt. A Tanács hangsúlyt helyez arra, hogy a Grúzia és az EU közötti, mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség intenzívebb megvalósítása révén tovább mélyüljön az EU Grúziával folytatott ágazati együttműködése.
9. A Tanács emlékeztet arra, hogy a Bizottság felkérést kapott, hogy a rendszeres bővítési csomagjának részeként tegyen jelentést 2023-ban a Bizottságnak az adott tagsági kérelmekről szóló véleményeiben meghatározott feltételek teljesítéséről. A rendszeres átfogó jelentéstétel sérelme nélkül a Tanács nyugtázza a Bizottság azon szándékát, hogy 2023 tavaszán naprakész tájékoztatást nyújtson.
10. A korábbi tanácsi következtetésekkel összhangban, és a koppenhágai politikai kritériumok, valamint a stabilizációs és társulási folyamat keretében – amely továbbra is közös keretként szolgál a nyugat-balkáni partnerekkel fennálló kapcsolatokhoz – a Tanács újólág megerősíti, hogy a 2006-ban létrejött, megújított bővítési konszenzusnak megfelelően méltányos és szigorú feltételrendszerre, illetve a saját érdem elvének alkalmazására van szükség. A Tanács ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy fontos biztosítani azt, hogy az EU fenn tudja tartani és el tudja mélyíteni a saját fejlődését, ideértve az új tagállamok integrálására vonatkozó kapacitását is. A Tanács üdvözli, hogy a bővítési folyamat felülvizsgált módszertanát alkalmazzák most már a tárgyalásokat folytató négy országra – Montenegróra, Szerbiára, Albániára és Észak-Macedóniára –, aminek következtében a csatlakozási folyamat során nagyobb hangsúlyt helyeznek az alapvető reformokra, a folyamat kiszámíthatóbbá válik, és objektív kritériumokra, szigorú pozitív és negatív feltételrendszerre, valamint a visszafordíthatóság elvére épül. A Tanács várakozással tekint az elé, hogy ki lehessen aknázni a módszertanban rejlő teljes potenciált, különösen ami az egyes uniós szakpolitikákban, az uniós piacon és az uniós programokban való fokozatosan bővülő – ugyanakkor az egyenlő versenyfeltételek biztosítása melletti és a reformprioritások terén elért eredményektől függő – részvételt illeti.

11. Emlékeztetve az Európai Tanács 2022. júniusi következtetéseire, a Tanács ösztönzi, hogy mozdítsák még jobban elő az Európai Unió és a partnerek közötti fokozatos integrációt már a bővítési folyamat során, visszafordítható és érdemeken alapuló módon. A Tanács üdvözli azokat az ágazati intézkedéseket, amelyeket ezzel kapcsolatban már meghoztak, összhangban a felülvizsgált bővítési módszertannal. Ezzel összefüggésben a Tanács nyugtázza a már létező és a lehetséges integrációs intézkedések feltérképezését, és várakozással tekint azoknak a javaslatoknak a vizsgálata elé, amelyek az ilyen intézkedéseknek különösen a közös érdekű területeken való további végrehajtására vonatkoznak.
12. Figyelembe véve a partnerek jelenlegi reformerőfeszítéseinek általános helyzetét, a Tanács rámutat arra, hogy a partnereknek sürgősen még nagyobb hangsúlyt kell helyezniük az **alapvető reformokra** ahhoz, hogy kezelni tudjanak néhány, a jogállamiság, az alapvető jogok – köztük a véleménynyilvánítás és a tömegtájékoztatás szabadsága –, a demokratikus intézmények megerősítése és a közigazgatási reform területén, valamint a gazdasági kritériumok tekintetében továbbra is tapasztalható strukturális hiányosságot. Továbbra is alapvetően fontos, hogy meggyőző és tartós eredmények szülessenek a reformok végrehajtása terén, illetve hogy **konkrét és kézzelfogható eredményeket** tudjanak felmutatni ezeken a kulcsfontosságú területeken, és továbbra is ezek határozzák meg a csatlakozási tárgyalások általános ütemét.
13. A Tanács újólal megerősíti, hogy a **jogállamiság** az EU sarokkövét és a demokratikus átalakulás kulcsfontosságú elemét jelentő olyan alapvető érték, amely a bővítési folyamatnak, valamint a stabilizációs és társulási folyamatnak is központi elemét képezi, egyúttal pedig az uniós tagság felé való közeledés értékelésére szolgáló fő kritérium. Ezért alapvető fontosságú, hogy a partnerek általi előrehaladás e területen erőteljes, kézzelfogható és visszafordíthatatlan legyen. Noha a Tanács üdvözli, hogy néhány partner előrelépést tett ezen a területen, ugyanakkor mély aggodalommal állapítja meg, hogy a jelentésekben ismertetett általános hiányosságok megerősítik: ez a terület jelenti az egyik legnagyobb kihívást. A hiteles eredmények hiánya továbbra is a valódi politikai akarat hiányával, a bírói funkciók és függetlenség terén tapasztalható hiányosságokkal, illetve a széles körben elterjedt korrupcióval és a szervezett bűnözéssel áll összefüggésben: ezek mind olyan visszatérő, alapvető problémák, amelyekkel kiemelt feladatként kell foglalkozni. A felülvizsgált módszertannal összhangban a korrupcióellenes politika általánosan érvényesítendő, így arra erőteljes hangsúly helyeződik a vonatkozó fejezetekben és témakörökben. A Tanács felszólítja az összes partnert, hogy fokozzák erőfeszítéseiket, különösen a közbeszerzés tekintetében, amely a korrupció veszélyének leginkább kitett területek közé tartozik.

14. A Tanács aggodalommal veszi tudomásul, hogy a tavalyi beszámolóban szereplő, az **alapvető jogok** védelme területén tapasztalt hiányosságok nagy része továbbra is fennáll, sőt, sok esetben a helyzet még tovább romlott. Noha folyamatban van a szakpolitikai keret fokozatos végrehajtása – mindenekelőtt a hátrányos megkülönböztetés tilalma és a nemi alapú erőszak tekintetében –, továbbra is rendszerszintű hiányosságok mutatkoznak. Sürgősen hiteles, tényleges intézkedésekre van szükség – beleértve a megfelelő végrehajtást is – ahhoz, hogy ezeket a hiányosságokat orvosolják. A hatályos jogszabályokat a gyakorlatban is tiszteletben kell tartani. Különös aggodalomra adnak okot azok a hiányosságok, amelyek a gyermekek jogai, valamint a kisebbségekhez tartozó személyek és a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek, így például a romák, a fogyatékkal élő személyek, a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű és interszexuális (**LMBTI**) személyek, valamint a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogai és a velük való megkülönböztetésmentes bánásmód terén tapasztalhatók. A nemek közötti egyenlőséget illetően a Tanács megismétli, hogy gondoskodni kell a nők és a lányok társadalmi szerepének megerősítéséről, valamint biztosítani kell számukra alapvető jogaik teljes körű gyakorlását. Továbbra is mély aggodalomra ad okot a **véleménynyilvánítás szabadságával, a médiaszabadsággal és a médiapluralizmussal** kapcsolatos helyzet (ezek mindegyike a demokratikus társadalom fő pillérének számít), ugyanis a beszámoló szerint korlátozott vagy semmilyen előrelépés nem történt, egy esetben pedig egyenesen folyamatos, komoly visszaesés tapasztalható. Egyértelműen ki kell vizsgálni a médiával, az újságírókkal és más médiaszereplőkkel szembeni fenyegetések, megfélemlítés és támadások eseteit, és ezekkel szemben határozottan fel kell lépni. A média függetlenségének garantálása érdekében biztosítani kell a pluralizmust, a médiafelügyelő szervek függetlenségét és a médiafinanszírozás átláthatóságát, továbbá el kell kerülni az öncenzúrára irányuló indokolatlan felszólításokat.
15. A **közigazgatási reform** továbbra is az egyik fő általános kihívást jelenti. A Tanács, noha üdvözlöi egyes pozitív reformokat például a digitálisszolgáltatás-nyújtás területén, megállapítja, hogy minden szinten depolitizációra, valamint fokozott elszámoltathatóságra és szakmaiságra van szükség: ezek alapvető elemei a reagálásra képes, hatékony és elszámoltatható kormányzásnak.

16. A **demokratikus intézmények megfelelő működése és függetlensége** – ami a jól működő demokráciák alapvető alkotóeleme, és egyúttal az Unióhoz való csatlakozás kulcsfontosságú feltétele – a legtöbb partner számára továbbra is komoly kihívást jelent. A Tanács mély aggodalommal állapítja meg, hogy továbbra is a valódi politikai akarat hiánya az egyik fő oka annak, hogy e területen nem történt jelentős haladás. A jelentős politikai polarizáltság és a pártok közötti párbeszéd hiánya akadályozza, illetve aláássa a demokratikus rendszereknek és e rendszerek intézményeinek megfelelő működését. A Tanács az inkluzívabb és konstruktívabb párbeszéd mellett felhívja a figyelmet azoknak a rendelkezéseknek a fontosságára, amelyek lehetővé teszik a civil társadalmi szervezetek szabad működését, valamint inkluzív és érdemi részvételüket a szakpolitikai döntéshozatalban. A Tanács emlékeztet arra, hogy az e területtel kapcsolatos előrehaladás összefügg a reformokat illetően más alapvető területeken – elsősorban a jogállamiság terén – elért tényleges előrehaladással is.
17. A **gazdasági kritériumok** tekintetében a Tanács üdvözli és osztja a Bizottság elemzését. A Tanács kiemeli, hogy fel kell gyorsítani a strukturális reformokat a fenntartható helyreállítás előmozdítása, valamint annak biztosítása érdekében, hogy teljesüljenek az uniós tagsághoz szükséges gazdasági kritériumok. Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborúja nyomán még lényegesebbé vált a külső sokkhatásokkal szembeni sebezhetőség mérséklése, valamint az élelmezés- és energiabiztonság javítása. Valamennyi partner esetében továbbra is problémát jelent a szegénység magas aránya, ami rávilágít arra, hogy javítani kell a szociális védelmi rendszerek és a célzott szociális kiadások hatékonyságát. Az EU újólag hangsúlyozza, hogy elkötelezett a további együttműködés és segítségnyújtás mellett azáltal, hogy erősíti a nyugat-balkáni partnerek rezilienciáját és részvételüket azon uniós intézkedésekben, amelyek célja, hogy enyhítsék az Oroszország által Ukrajna ellen indított agresszív háború negatív hatását, mindenekelőtt olyan kulcsfontosságú területeken, mint az élelmezés- és energiabiztonság, valamint a kibernetikus fenyegetések. A Nyugat-Balkánnak nyújtott uniós energetikai támogatási csomag különösen fontos, mivel segít enyhíteni az energiaválság közvetlen következményeit a legkiszolgáltatottabbakra nézve, egyúttal pedig előmozdítja az energetikai átalakulást és az energiadiverzifikációt.

Az EU továbbra is a partnerek mellett áll, és támogatást nyújt mindenekelőtt azoknak, amelyek teljes mértékben igazodnak az EU közös kül- és biztonságpolitikájához.

18. A versenyképesség és az üzleti környezet javítása, valamint a regionális gazdasági integráció elmélyítése jelentősen fokozná a partnerek gazdasági növekedését és növelné vonzerejüket a területükre irányuló beruházások szempontjából. A nyugat-balkáni partnerek számára különösen fontos a **nyugat-balkáni közös regionális piac** kiteljesítése. A Tanács megismétli, hogy a gazdasági helyreállításhoz és fejlődéshez továbbra is elengedhetetlen szükség van az egyéb alapvető területeken végrehajtott reformokra, továbbá a gazdaság javát szolgálják a korrupció elleni küzdelemre, a jogállamiság javítására, az átláthatóság fokozására, valamint az intézmények és a szociális párbeszéd megerősítésére irányuló erőfeszítések is. Ezzel összefüggésben a Tanács hangsúlyozza, hogy garantálni kell az összes beruházás teljes átláthatóságát, különösen ami a közbeszerzési eljárás útján megvalósuló beruházásokat illeti. A partnerek gazdasági potenciáljának kiaknázásához továbbra is szükség van a gazdasági reformprogramokban és az uniós tagállamokkal közösen elfogadott szakpolitikai iránymutatásban meghatározott reformok végrehajtására is. A továbbiakban is törekedni kell a költségvetési stabilitás biztosítására és arra, hogy a költségvetéseket növekedésorientáltabb struktúrák felé irányítsák, előmozdítva többek között az alapvető fontosságú zöld és digitális átállást, valamint a humán tőke fejlesztését.
19. A **zöld menetrend és a fenntartható konnektivitás** kulcsfontosságú a fenntartható és időtálló helyreállítás szempontjából, ami mind a vállalkozások, mind pedig a szélesebb nyilvánosság javát szolgálja. A Tanács újólal hangsúlyozza, hogy az uniós éghajlat-politikai törekvésekkel összhangban továbbra is fel kell lépni az éghajlatváltozással szemben, fel kell gyorsítani az uniós vívmányok átültetését, és a klímasemleges, reziliens, fenntartható, körforgásos és erőforrás-hatékony gazdaságra való átállás terén meg kell erősíteni a végrehajtást.
20. A Tanács ösztönzi a partnereket arra, hogy gazdasági reformprogramjaik keretében maradéktalanul hajtsák végre az EU, valamint a Nyugat-Balkán és Törökország közötti gazdasági és pénzügyi párbeszéd keretében 2022. május 24-én elfogadott együttes következtetésekben meghatározott intézkedéseket. A Tanács emlékeztet arra, hogy továbbra is az EU a Nyugat-Balkán és Törökország messze legfontosabb gazdasági partnere.

21. A **jószomszédi kapcsolatok** és a **regionális együttműködés** továbbra is a bővítési folyamat, valamint a stabilizációs és társulási folyamat alapvető elemei. A Tanács üdvözli az elért eredményeket, és újólal hangsúlyozza a regionális együttműködés jelentőségét. A nyitott, inkluzív és az uniós szabályokon, illetve szabványokon alapuló **nyugat-balkáni közös regionális piac** létrehozása továbbra is alapvető fontosságú ahhoz, hogy teljes mértékben ki lehessen aknázni a régió, valamint a gazdaságélénkítési és beruházási terv lehetőségeit, és fontos lépést jelent az uniós egységes piaccal való további integráció felé. A Tanács üdvözli a személyazonosító igazolványok használata melletti szabad mozgásról, a felsőfokú képzések elismeréséről, valamint az orvosok, fogorvosok és építészek szakmai képzésének elismeréséről szóló közelmúltbeli megállapodásokat.
22. Továbbra is jelentős erőfeszítésekre van szükség **a megbékélés és a regionális stabilitás** előmozdításához, aminek részét képezi, hogy végleges megoldásokat kell találni a partnerek közötti, a múlt örökségében gyökerező kétoldalú vitáknak és problémáknak a nemzetközi joggal és a bevett elvekkel – így például a jogutódlási kérdésekről szóló megállapodással – összhangban való rendezésére, valamint az eltűnt személyekkel kapcsolatos lezáratlan ügyekre és a háborús bűncselekményeket érintő kérdésekre. A Tanács újólal hangsúlyozza, hogy az EU-ban nincs helye a népirtás tagadásának, a lázító retorikának és a háborús bűnösök dicsőítésének, egyik oldalon sem. El kell kerülni az olyan nyilatkozatokat és fellépéseket, amelyek kedvezőtlenül befolyásolják a jószomszédi kapcsolatokat és a vitás kérdések békés rendezését. Jóhiszeműen végre kell hajtani a hatályos kétoldalú megállapodásokat, így például az Észak-Macedónia és Görögország közötti preszpa-tavi megállapodást, valamint az Észak-Macedónia és Bulgária közötti, a barátságáról, a jószomszédi viszonyról és az együttműködésről szóló szerződést.

23. Figyelembe véve az Oroszország által Ukrajnával szemben folytatott agresszív háború nyomán kialakult új geopolitikai realitásokat, a Tanács nyomatékosan hangsúlyozza a külpolitikai kérdésekkel kapcsolatos együttműködés további elmélyítésének fontosságát, valamint az Uniónak a partnerekkel szembeni azon elvárását, hogy igazodjanak az **EU közös kül- és biztonságpolitikájához**, ami az uniós integrációs folyamat egyik kulcsfontosságú eleme, és határozott kifejezésre juttatása annak, hogy egy partner milyen stratégiai döntést hoz és milyen helyet tölt be egy értékközösségben. Ez különösen fontos az olyan kérdések vonatkozásában, amelyek esetében jelentős közös érdekek forognak kockán, így például a jelenlegi kritikus geopolitikai helyzetben a korlátozó intézkedések terén. A Tanács ezért üdvözli és nagyra értékeli, hogy a partnerek többsége folyamatosan igazodik az uniós politikához, ugyanakkor felszólítja azokat, akik ezt még nem tették meg, hogy jelentősen nagyobb mértékben igazodjanak a többek között a korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos uniós politikához, és kerüljék az olyan intézkedéseket, amelyek ellentétesek azzal a kinyilvánított céljukkal, hogy csatlakozzanak az EU-hoz. Rendkívül fontos az Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborújára válaszul elfogadott uniós korlátozó intézkedések kijátszásának megakadályozása.

Oroszország Ukrajna elleni inváziója óta még súlyosabbá váltak a **hibrid fenyegetések**. Az információmanipulációs tevékenységek, köztük a dezinformáció célja, hogy megkérdőjelezzék az EU hitelességét, aláássák a demokratikus intézményekbe vetett közbizalmat, valamint mélyítsék a polarizáltságot és az etnikai megosztottságot. A Tanács emlékeztet a hibrid fenyegetések elleni küzdelem céljából a partnerekkel folytatott fokozódó együttműködésére különösen a kiberreziliencia és a kiberbiztonság területén, ideértve a kritikus infrastruktúra védelmét, valamint az élelmezés- és energiabiztonságot is. Az EU tovább fogja mélyíteni ezt az együttműködést és a partnereknek nyújtott támogatását. Ezzel összefüggésben továbbra is kulcsfontosságú a **stratégiai kommunikáció** és az információmanipuláció elleni küzdelem. A Tanács felszólítja valamennyi partnerét, hogy világosan kommunikálják az uniós csatlakozás felé vezető út előnyeit és az azzal járó kötelezettségeket, valamint az uniós értékek és az azokhoz kapcsolódó szükséges reformok melletti saját elkötelezettségüket.

24. A terrorizmus, a radikalizálódás és a szervezett bűnözés továbbra is súlyos biztonsági fenyegetést jelent az EU-ra és az összes partnerre nézve. A Tanács az Európai Tanács és a Tanács korábbi következtetéseivel összhangban újólag hangsúlyozza a **terrorizmus elleni küzdelem** terén megvalósuló együttműködés folytatásának és további erősítésének a jelentőségét, különös tekintettel a radikalizálódás valamennyi formájának megelőzésére és az ellenük folytatott küzdelemre – legyen szó akár vallási, akár etnikai-nacionalista vagy politikai jellegű radikalizálódásról –, amely területen további erőfeszítésekre van szükség. Noha a Tanács nyugtázott néhány pozitív eredményt, megállapítja, hogy a **szervezett bűnözés elleni küzdelem** területén további erőfeszítésekre és meggyőző eredményekre van még mindig szükség a jogerős ítéletek, valamint a bűncselekményből származó vagyron lefoglalása és elkobzása terén. A Tanács hangsúlyozza, hogy az összes partnernek határozott és azonnali intézkedéseket kell tennie a bűnözés elleni küzdelem és a **korrupció** felszámolása tekintetében, mivel az érdemi eredmények globális hiánya növeli a visszalépés kockázatát, valamint a büntetlenség és az egyenlőtlenség érzését kelti. Haladéktalanul meg kell szüntetni minden olyan intézkedést, amely veszélyeztetheti vagy alááshatja az uniós vívmányokkal és szakpolitikákkal – köztük a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megakadályozását célzó uniós eljárásokkal és intézkedésekkel – való harmonizációt.
25. Az **irreguláris migráció** még mindig kulcsfontosságú kihívást jelent, és a migráncsempészség, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelem továbbra is fontos prioritás. A továbbiakban is fenn kell tartani az együttműködést és a koordinációt a nyugat-balkáni útvonal mentén található partnerekkel, továbbá maradéktalanul és megkülönböztetésmentes módon végre kell hajtani az EU–Törökország nyilatkozatot. A Tanács elismerését fejezi ki a nyugat-balkáni partnereknek az összességében véve konstruktív együttműködéséért és a folyamatos erőfeszítésekért, Törökországnak pedig a rendkívül nagy számú menekült befogadására irányuló, folyamatos erőfeszítése miatt. A Tanács hangsúlyozza továbbá annak döntő fontosságát, hogy a partnerek harmonizálják vízümpolitikájukat az uniós vízümpolitikával, és sürgősen igazodjanak a vízümpköteles harmadik országok uniós jegyzékéhez.
26. A Tanács emlékeztet arra, hogy az **EU** elsősorban az Előcsatlakozási Támogatási Eszközön (IPA) keresztül folyamatosan jelentős **pénzügyi és technikai támogatást** nyújt a bővítési, illetve a stabilizációs és társulási folyamathoz. A Tanács kiemeli a létező intézményfejlesztési eszközök, például az ikerintézményi program és a TAIEX fontosságát a tekintetben, hogy célzott támogatást lehessen nyújtani valamennyi partner közigazgatásai számára.

BŐVÍTÉS

MONTENEGRÓ

27. A Tanács üdvözli a csatlakozási tárgyalások során eddig elért általános eredményeket: mind a 33 átvilágított fejezetet megnyitották és 3 fejezetet ideiglenesen lezártak. A csatlakozási tárgyalások további haladása szempontjából – még az előtt, hogy továbbléphetnénk más fejezetek ideiglenesen lezárása felé – továbbra is **a 23. és 24. fejezetben meghatározott időközi jogállamisági kritériumok teljesítése** a legfőbb prioritás. Ahogyan az a tárgyalási keretben is szerepel, az e fejezetekkel kapcsolatos előrehaladás alapvető fontosságú, és továbbra is meghatározza a csatlakozási tárgyalások általános ütemét.

A Tanács aggodalmát fejezi ki a politikai bizonytalanság és a kormányzati instabilitás miatt, amelyek a csatlakozási tárgyalások lelassulását eredményezték. A Tanács aggodalmát fejezi ki a parlament azon döntése miatt, hogy sürgősségi eljárás keretében elfogadott jogszabály révén módosítja az elnök előjogait, és hangsúlyozza, hogy minden jogalkotási aktusnak összhangban kell lennie az alkotmánnyal. A Tanács arra sürgeti valamennyi montenegrói politikai szereplőt, hogy tanúsítsanak felelősségteljes magatartást, vessenek véget a megosztottságnak, és felszólítja őket arra, hogy tartózkodjanak minden olyan cselekménytől, amely tovább mélyítheti az intézményi válságot és alááshatja az ország demokratikus intézményeinek működését. A montenegrói politikai érdekelt feleknek konszenzust kell teremteniük annak érdekében, hogy helyreálljon azon demokratikus intézmények és közigazgatási szervek működése, amelyekre Montenegro európai uniós integrációra vonatkozó, kinyilvánított fő céljának megvalósításához szükség van. A Tanács az alábbiakat tekinti a Montenegro által végrehajtandó legfontosabb és legsürgetőbb reformoknak.

28. A Tanács emlékeztet arra, hogy sürgősen helyre kell állítani a legfontosabb igazságügyi hatóságok működését és hitelességét – ideértve különösen a még függőben lévő alkotmánybíróági kinevezéseket –, és foglalkozni kell a kulcsfontosságú igazságügyi reformok stagnáló végrehajtásának kérdésével. Meg kell erősíteni a kulcsfontosságú intézmények, mindenekelőtt az igazságszolgáltatás függetlenségét. A Tanács hangsúlyozza, hogy a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatalának ajánlásaival összhangban álló választási reform továbbra is létfontosságú a demokratikus keret megerősítése szempontjából. A Tanács arra ösztönzi Montenegrot, hogy fokozza erőfeszítéseit mindenekelőtt az olyan kritikus fontosságú területeken, mint **a véleménynyilvánítás és a média szabadsága**, valamint a **korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem**. A Tanács, noha nyugtázza az eddig elért eredményeket, kiemeli, hogy Montenegrónak megfelelőbb eredményeket kell elérnie a nyomozások, a büntetőeljárások, a jogerős ítéletek, valamint a bűncselekményből származó vagyon lefoglalása és elkobzása tekintetében.
- A Tanács felszólítja továbbá Montenegrot, hogy haladéktalanul szüntessen meg minden olyan programot vagy intézkedést, amely veszélyeztetheti vagy alááshatja az uniós vívmányokkal és szakpolitikákkal való harmonizációt.
29. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács nyugtázza az erőteljes gazdasági fellendülést és a folyamatos gazdasági növekedést, valamint azokat az ambiciózus költségvetésireform-programokat, amelyek a világjárvány utáni helyreállítás támogatását célozzák, illetve azokat az egyéb intézkedéseket, amelyek a növekvő energia- és élelmiszerárak miatt a háztartásokra nehezedő terhek enyhítésére irányulnak. A Tanács arra ösztönzi Montenegrot, hogy hajtson végre strukturális reformokat, csökkentse az államadósságot, valamint tegyen további erőfeszítéseket a költségvetési irányítás és átláthatóság javítására.
30. A Tanács nagyra értékeli Montenegrónak a **regionális együttműködés** továbbfejlesztése és a **jószomszédi kapcsolatok** erősítése iránti, továbbra is fennálló konstruktív elkötelezettségét.
31. A Tanács komoly elismerését fejezi ki Montenegrónak a külpolitikai kérdéseket érintő következetes együttműködéséért, és mindenekelőtt azért, hogy folyamatosan és régóta teljes mértékben igazodik többek között az uniós korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos **uniós közös kül- és biztonságpolitikához**. Ez erőteljes jelzés Montenegrónak az uniós tagság felé vezető út melletti stratégiai elkötelezettségére vonatkozóan. Üdvözli emellett, hogy Montenegro továbbra is aktívan részt vesz a **közös biztonság- és védelempolitika** keretében indított missziókban és műveletekben.

SZERBIA

32. A Tanács üdvözli a csatlakozási tárgyalások tekintetében **összességében eddig elért eredményeket**: a 35 tárgyalási fejezetből huszonkettőt nyitottak meg, kettőt pedig ideiglenesen lezártak. A jogállamiság és az alapvető jogok területén végrehajtandó reformoknak azonban újabb lendületet kell adni. A Tanács továbbra is hangsúlyozza, hogy az ezeken a területeken, valamint a Szerbia és Koszovó közötti kapcsolatok normalizálása tekintetében elért eredmények – amint ez a tárgyalási keretben is szerepel – továbbra is lényegesek és meg fogják határozni a csatlakozási tárgyalások általános ütemét.
33. A Tanács üdvözli, hogy az új szerb kormány megerősítette, hogy stratégiai céljának tekinti az uniós integrációt, mindazonáltal hangsúlyozza, hogy ennek tetteiben is ki kell fejeződnie. A Tanács – különösen Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborújának összefüggésében – elvárja, hogy Szerbia tanúsítson egyértelmű elkötelezettséget az EU mellett, és álljon ki közös elveinkért és értékeinkért. A Tanács felszólítja továbbá a szerb hatóságokat arra is, hogy folytassanak objektív és egyértelmű kommunikációt az EU-ról, és aktívan vegyenek részt a dezinformáció és a külföldi információmanipuláció minden formájának megelőzésében és az ezek elleni küzdelemben, valamennyi médiacsatornát érintően.
34. A Tanács nyugtázza, hogy a jogállamiság egyes területein Szerbia eredményeket ért el, ugyanakkor megállapítja, hogy számos más területen csak korlátozott mértékű előrehaladás történt, és folyamatosak a késedelmek. A Tanács arra ösztönzi Szerbiát, hogy mutasson fel politikai akaratot a reformok további felgyorsítására, és arra, hogy az **alapvetően fontos területeken** meggyőző és kézzelfogható eredményeket érjen el. A Tanács az alábbiakat tekinti a Szerbia által végrehajtandó legfontosabb és legsürgetőbb reformoknak.
35. Szerbiának arra kell összpontosítania, hogy teljesítse a 23. és a 24. fejezetre vonatkozó időközi kritériumokat, többek között az e fejezetekre vonatkozó felülvizsgált cselekvési tervek végrehajtásán keresztül. A Tanács üdvözli az igazságszolgáltatás függetlenségének megerősítésére irányuló alkotmánymódosítások sikeres jóváhagyását, és hangsúlyozza ezek folyamatos végrehajtásának fontosságát. Továbbá, javítani kell az igazságszolgáltatás függetlenségét és általános hatékonyságát. A Tanács hangsúlyozza, hogy Szerbiának a korrupció elleni küzdelem területén politikai akaratot kell felmutatnia és fokoznia kell erőfeszítéseit. Szerbiának továbbá – eredményes nyomozások, büntetőeljárások és jogerős ítéletek, valamint a bűncselekményből származó vagyoni eszközök befagyasztása és elkobzása révén – kézzelfogható eredményeket és meggyőző előrelépést kell elérnie mindenekelőtt a súlyos bűncselekményekkel és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos ügyek területén.

36. A Tanács felszólítja Szerbiát, hogy biztosítson elsőbbséget médiastratégiai cselekvési terve eredményes végrehajtásának, tiszteletben tartva a stratégiában megjelölt célkitűzések betűjét és szellemét. A Tanács újólal hangsúlyozza a **véleménynyilvánítás szabadságát és a média függetlenségét** érintő általános környezet javulása tekintetében történő előrelépés elmaradásával kapcsolatos komoly aggodalmát, mivel ez hatással van a polgárok azon lehetőségére is, hogy a választások során teljes körű tájékozódáson alapuló döntéseket hozhassanak, és ezért felszólítja Szerbiát, hogy sürgős feladatként kezelje ezeket a komoly problémákat.
37. Szerbiának továbbra is különös figyelmet kell fordítania az **alapvető jogok** teljes körű tiszteletben tartására, többek között a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő csoportok védelmére, valamint a kisebbségekhez tartozó személyekkel szembeni, Szerbia egész területén érvényesülő megkülönböztetésmentes bánásmódra. Továbbra is kézzelfogható előrelépést kell tenni a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tényleges gyakorlását illetően, különösen az oktatás, a kisebbségi nyelvek használata, valamint a médiaszolgáltatások és a vallási szertartások kisebbségi nyelven történő igénybevétele terén. A továbbiakban is prioritást jelent, hogy aktívan törekedjenek a gyűlölet-bűncselekmények kivizsgálására és az ezekkel kapcsolatos ítéletek meghozatalára. Az LMBTI-személyek jogainak – többek között a gyülekezés és a véleménynyilvánítás szabadságához való joguknak – a védelme terén szintén további előrelépésre van szükség, amint arra a 2022-es EuroPride-nak a szerb hatóságok általi kezelése is rávilágított. A Tanács üdvözli, hogy az eseményre végül jelentősebb incidens nélkül sor került.
38. A Tanács hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a **demokratikus intézmények** megfelelő **működését**. A Tanács nyugtázza, hogy Szerbia a 2022-ben tartott elnökválasztást és előrehozott parlamenti választásokat megelőzően végrehajtott néhányat az EBESZ/ODIHR régóta fennálló ajánlásai közül, továbbá üdvözli, hogy a választásokon minden politikai erő részt vett. A Tanács meglelégedéssel nyugtázza, hogy az alapvető szabadságokat összességében tiszteletben tartották a kampány során, de megállapítja, hogy nem voltak egyenlőek a feltételek a jelöltek számára. A Tanács felhívja az új szerb kormányt, hogy hozzon gyors és határozott intézkedéseket a hosszadalmas választási folyamat miatt késedelmet szenvedő reformok végrehajtása érdekében.

39. A Tanács továbbra is hangsúlyozza: fontos, hogy érdemi regionális együttműködést folytassanak a **háborús bűncselekmények** országon belüli kezelését illetően, megoldják az eltűnt személyekkel kapcsolatos lezáratlan ügyeket, és teljeskörűen együttműködjenek a nemzetközi büntetőtörvényszékek fennmaradó feladatainak ellátására szolgáló mechanizmussal, többek között annak révén, hogy sürgősen és maradéktalanul elfogadják és végrehajjtják annak ítéleteit és határozatait. Nem szabad támogatni az elítélt háborús bűnösöket, nem szabad nyilvános teret biztosítani számukra, és nem szabad dicsőíteni vagy tagadni bűntetteiket.
40. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács meglelégedéssel nyugtázza a működő piactgazdaság megteremtése irányában tett folyamatos előrelépéseket. A Tanács arra ösztönzi Szerbiát, hogy tegye intenzívebbé a közigazgatást és az állami tulajdonban lévő vállalatokat érintő strukturális reformokat, különös tekintettel az energiaágazatban működő állami tulajdonban lévő vállalatokra. A Tanács nyugtázza, hogy Szerbia fenntartotta a 3. témakör (Versenyképesség és inkluzív növekedés) tárgyalási nyitókritériumaival kapcsolatos felkészültségi szintjét, és folytatni fogja ennek értékelését.
41. A Tanács meglelégedéssel nyugtázza, hogy Szerbia támogatta az Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlésének azon határozatait, amelyek elfogadására Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborújára válaszul került sor, illetve az egyéb releváns lépéseket, mindazonáltal mély sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy visszalépés tapasztalható az **EU közös kül- és biztonságpolitikájához** való igazodás területén, nevezetesen Szerbia nem igazodik az Oroszországgal és Belarusszal szembeni uniós szankciókhoz, és az uniós közös megközelítéssel ellentétes külpolitikai lépéseket tesz. A Tanács hangsúlyozza erőteljes elvárását, miszerint Szerbiának teljesítenie kell a tárgyalási keretben tett kötelezettségvállalását, és kiemelten sürgős feladatként fokoznia kell igazodását az EU közös kül- és biztonságpolitikai álláspontjaihoz és korlátozó intézkedéseihez. A Tanács üdvözli, hogy Szerbia továbbra is aktívan részt vesz a **közös biztonság- és védelempolitika** keretében megvalósuló uniós missziókban és műveletekben, valamint jelentősen hozzájárul azokhoz.
42. A Tanács hangsúlyozza, hogy Szerbiának teljesítenie kell azon kötelezettségvállalását, hogy jogszabályait összhangba hozza az EU vízumpolitikájával. A Tanács – noha üdvözli a Szerbia által annak érdekében tett kedvező lépéseket, hogy teljesítse ezt a kötelezettségvállalását –, hangsúlyozza, hogy folyamatos erőfeszítésekre van szükség ezen a területen, különös tekintettel azokra a harmadik országokra, amelyek az irreguláris migrációval kapcsolatos, illetve biztonsági kockázatot jelentenek az EU számára.

43. Az EU közvetítésével zajló **párbeszédet** illetően a Tanács üdvözli a párbeszéd folytatását, továbbá elismerését fejezi ki egyrészt a főképviselőnek, másrészt a Belgrád és Pristina közötti párbeszédért és más, a Nyugat-Balkán régióját érintő kérdésekért felelős EUKK-nak az elkötelezettségükért. A Tanács azt várja Szerbiától, hogy jóhiszeműen és a kompromisszum szellemében vegyen részt az EU közvetítésével zajló párbeszédben azért, hogy haladéktalanul olyan átfogó, jogilag kötelező erejű megállapodást lehessen elérni Koszovóval a kapcsolatok normalizálásáról, amely összhangban áll a nemzetközi joggal és az uniós vívmányokkal. E megállapodás keretében foglalkozni kell minden lezáratlan kérdéssel, és a megállapodásnak hozzá kell járulnia a regionális stabilitáshoz. Ez döntő fontosságú ahhoz, hogy Szerbia és Koszovó előreléphessen saját európai útján. A Tanács újólá megerősíti azon határozott elvárását, hogy teljes mértékben tartsanak tiszteletben és haladéktalanul hajtsanak végre minden korábbi megállapodást, valamint hogy a felek folytassanak konstruktív párbeszédet az összes kétoldalú vitájuk rendezése céljából. A Tanács felszólítja mindkét felet, hogy tartózkodjanak a feszültségekhez és erőszakhoz vezető, egyoldalú és provokatív fellépésektől, valamint a párbeszédnek nem kedvező retorikától. A Tanács emlékezteti mindkét felet arra, hogy közös felelősségük a béke és a stabilitás biztosítása.
44. A Tanács üdvözli, hogy Szerbia több **regionális együttműködési** kezdeményezést illetően fenntartotta kötelezettségvállalását, és arra ösztönzi Szerbiát, hogy még tovább erősítse a **jószomszédi kapcsolatokat**, valamint továbbra is járuljon hozzá a stabilitáshoz és a valamennyi régióbeli partnerrel való megbékéléshez.

TÖRÖKORSZÁG

45. Az Európai Tanács 2021. június 24–25-én jelezte, hogy az Európai Uniónak stratégiai érdeke, hogy stabil és biztonságos környezet alakuljon ki a Földközi-tenger keleti térségében, valamint hogy együttműködésen alapuló és kölcsönösen előnyös kapcsolat jöjjön létre Törökországgal. Fenn kell tartani a dezescalációt a Földközi-tenger keleti térségében. Az EU továbbra is kész arra, hogy – amennyiben teljesülnek az Európai Tanács tagjainak 2021. március 25-i következtetéseiben és az Európai Tanács korábbi következtetéseiben meghatározott feltételek – fokozatos, arányos és visszafordítható módon megbeszéléseket folytasson Törökországgal több közös érdekű területen.

Tekintettel a feszültség közelmúltbeli fokozódására, a Tanács emlékeztet arra, hogy az Európai Tanács a 2022. június 23–24-i ülésén komoly aggodalmának adott hangot Törökország közelmúltbeli ismétlődő intézkedései és nyilatkozatai kapcsán, valamint kijelentette, hogy Törökországnak tiszteletben kell tartania az összes uniós tagállam szuverenitását és területi integritását. Korábbi következtetéseire és a 2021. március 25-i nyilatkozatra emlékeztetve, az Európai Tanács kijelentette, hogy elvárja Törökországtól, hogy maradéktalanul tartsa tiszteletben a nemzetközi jogot, enyhítse a feszültségeket a Földközi-tenger keleti térségének regionális stabilitása érdekében, és fenntartható módon mozgítsa elő a jószomszédi kapcsolatokat.

46. A korábbi európai tanácsi következtetések minden releváns elemének szem előtt tartásával a Tanács továbbra is elkötelezett a nyílt és őszinte párbeszéd fenntartása, valamint a közös kihívások kezelése és az olyan közös érdekű, meghatározó fontosságú területeken folytatott együttműködés mellett, mint például a migráció, a terrorizmus elleni küzdelem, a népegészségügy, az éghajlat-politika és a regionális kérdések. A Tanács nyugtázza, hogy folytatódik az EU és Törökország közötti, e kérdések közül többet is érintő magas szintű párbeszéd.

47. A Tanács elismerését fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy Törökország továbbra is jelentős erőfeszítéseket téve csaknem 4 millió menekültet fogad be és fedezi a szükségleteiket. Az EU időben biztosítja a menekülteknek és a befogadó közösségeknek nyújtott folyamatos támogatást. A 2016. évi **EU–Törökország nyilatkozat** továbbra is eredményeket hoz. A Tanács emlékeztet arra, hogy az Európai Tanács a 2021. október 21–22-i ülésén felszólította Törökországot, hogy biztosítsa az EU–Törökország nyilatkozat teljes körű és megkülönböztetéstől mentes végrehajtását, többek között a Ciprusi Köztársasággal szemben is. A hatékony határigazgatás, az irreguláris érkezések megelőzése, valamint a visszaküldések újraindítása továbbra is prioritást élvez, összhangban a nemzetközi és az uniós joggal. Továbbra is alapvető fontosságú az EU és Törökország közötti visszafogadási megállapodás teljes körű és hatékony végrehajtása, valamint a bel- és igazságügy területén az összes uniós tagállammal való együttműködés. A Tanács hangsúlyozza, hogy Törökországnak igazodnia kell az EU vízumpolitikájához.

48. A Tanács ismételten komoly aggodalmának ad hangot **a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok** területén tapasztalható újabb és különösen nyugtalanító visszalépés miatt.

Továbbra is komolyan aggasztó a bírói függetlenség rendszerszintű hiánya és az igazságszolgáltatásra nehezedő indokolatlan nyomás, továbbá az újságírókkal, a tudományos dolgozókkal, a politikai pártok tagjaival – ezen belül a parlamenti képviselőkkel –, az ügyvédekkel, az emberi jog-védőkkel, a közösségi média felhasználóival, valamint az alapvető jogait és szabadságait gyakorló más személyekkel szembeni folytatódó korlátozások, őrizetbe vételek, bebörtönzések és egyéb intézkedések. A Tanács aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a dezinformációról szóló, újonnan elfogadott törvény még inkább korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságát és a független médiát Törökországban.

A Tanács hangsúlyozza annak fontosságát, hogy tiszteletben tartsák a választási folyamat törvényességét és integritását, különös tekintettel arra, hogy számos esetben került sor letartóztatásokra, továbbá a demokratikusan megválasztott polgármesterek lemondatására és leváltására, valamint az ellenzéki pártokkal és tagjaikkal szembeni fellépésre.

A Tanács ismételten felszólítja Törökországot arra, hogy sürgősen fordítsa meg a kedvezőtlen tendenciákat mindezekben a területeken, és – a nemzetközi kötelezettségvállalásaival összhangban – hitelesen foglalkozzon a Bizottság jelentésében szereplő számos súlyos hiányossággal.

Törökországnak továbbá szorosabb együttműködést kell kialakítania az Európa Tanáccsal, valamint annak megfelelő szerveivel és intézményeivel, figyelembe kell vennie a legfontosabb ajánlásait, teljeskörűen végre kell hajtania az emberi jogok európai egyezményét és azokat az egyéb nemzetközi emberi jogi eszközöket, amelyeknek Törökország a részes fele, továbbá – az emberi jogok európai egyezményének 46. cikkével összhangban – végre kell hajtania az Emberi Jogok Európai Bíróságának valamennyi ítéletét. Az, hogy Törökország továbbra sem hajtja végre az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéleteit, súlyos kérdéseket vet fel Törökországnak a jogállamiság, az alapvető jogok tiszteletben tartása, valamint a nemzetközi kötelezettségei iránti elkötelezettségét illetően.

49. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács megállapítja, hogy az ország piacgazdaságának működésével kapcsolatban továbbra is komoly aggályok állnak fenn. Az intézményi és szakpolitikai koordináció hiányosságai aláásták a hatósági intézkedések hitelességét és eredményességét, továbbá jelentősen nőttek az egyensúlyhiányok, ami a pénzügyi piac instabilitásához, növekvő inflációhoz, a török líra gyengüléséhez és nagyobb szegénységhez vezetett. Különösen fontos a szabályozó hatóságok, nevezetesen a központi bank függetlensége.

A Tanács emlékeztet továbbá arra, hogy Törökországnak teljesítenie kell az **EU–Törökország vámunió** működtetésével kapcsolatos kötelezettségeit, biztosítva annak tényleges alkalmazását valamennyi tagállam vonatkozásában. A Tanács sajnálattal állapítja meg, hogy Törökország széleskörűen folytatja az EU–Törökország vámunió keretében vállalt kötelezettségeitől való eltávolodást, és emlékeztet arra, hogy haladéktalanul fel kell számolni a vámunióval összeegyeztethetetlen kereskedelmi akadályokat, illetve az azokkal egyenértékű intézkedéseket.

50. A Tanács elismerését fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy Törökország konstruktív szerepet tölt be az ukrán gabona exportjának elősegítésében.
51. A Tanács ugyanakkor mély sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy Törökország nem csatlakozott az Oroszország elleni uniós szankciókhoz. A Tanács hangsúlyozza erőteljes elvárását, miszerint Törökországnak kiemelten sürgős feladatként fokoznia kell igazodását **az EU közös kül- és biztonságpolitikai** álláspontjaihoz és korlátozó intézkedéseikhez. A Tanács kiemeli, hogy rendkívül fontos az Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborújára válaszul elfogadott uniós korlátozó intézkedések kijátszásának megakadályozása. E tekintetben a Tanács elvárja, hogy Törökország biztosítsa az említett korlátozó intézkedések teljes körű tiszteletben tartását, figyelembe véve különösen a termékeknek – köztük a kettős felhasználású termékeknek – az EU és Törökország közötti vámunió belüli szabad mozgását.

A Tanács mély aggodalommal állapítja meg, hogy Törökország külpolitikája egyre nagyobb mértékben ütközik a közös kül- és biztonságpolitika keretében meghatározott uniós prioritásokkal, többek között Szíriát, Líbiát és az IRINI-műveletet illetően. Összhangban azzal, hogy az EU-nak és Törökországnak közös érdeke a régió békéje és stabilitása, a Tanács elvárja Törökországtól és minden szereplőtől, hogy pozitív hozzáállást tanúsítson a regionális válságok megoldása tekintetében.

A Tanács emlékeztet azon álláspontjára, amely a tagállamok nemzetközi szervezetekhez történő csatlakozására vonatkozik.

52. A Tanács továbbra is elvárja, hogy Törökország egyértelműen kötelezze el magát a **jószomszédi kapcsolatok**, a nemzetközi megállapodások, valamint a békés vitarendezés mellett, amelybe szükség esetén a Nemzetközi Bíróság is bevonható.

A Tanács – a 2006. december 11-i, a 2018. június 26-i és a 2019. június 18-i, később az Európai Tanács által is jóváhagyott következtetéseiben, valamint a 2005. szeptember 21-i nyilatkozatban foglaltaknak megfelelően – felszólítja Törökországot, hogy tegyen eleget a tárgyalási keret alapján fennálló kötelezettségeinek, beleértve a társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének az összes tagállam vonatkozásában történő maradéktalan és megkülönböztetésmentes végrehajtását is. A Tanács újlag hangsúlyozza, hogy elengedhetetlen minden tagállam elismerése. Törökországnak fel kell hagynia minden olyan fenyegetéssel és cselekménnyel, amely árt a jószomszédi kapcsolatoknak, normalizálnia kell kapcsolatait a Ciprusi Köztársasággal, valamint tiszteletben kell tartania az összes uniós tagállam szuverenitását az adott tagállam felségvizein és légterében, továbbá tiszteletben kell tartania a tagállamoknak az uniós és a nemzetközi jog, így többek között az Egyesült Nemzetek Tengerjogi Egyezménye alapján fennálló valamennyi szuverén jogát, ideértve a természeti erőforrások feltárásához és kiaknázásához fűződő jogaikat is.

53. Emlékeztetve az Európai Tanács korábbi következtetéseire, az EU továbbra is teljes mértékben elkötelezett a **ciprusi probléma** átfogó rendezése mellett. Emlékeztet arra, hogy e tekintetben továbbra is döntő fontosságú, hogy Törökország elkötelezze magát a békés rendezés mellett, és hozzájáruljon ahhoz, ideértve a probléma külső vetületeit is, mindezt az ENSZ keretében, a politikai egyenlőséget élvező két közösségből és két zónából álló föderáció modellje alapján, összhangban az összes vonatkozó ENSZ BT-határozattal, valamint az uniós alapelvekkel és vívmányokkal. Az EU a továbbiakban is aktív szerepet fog betölteni a folyamat támogatásában. A Tanács felszólítja Törökországot, hogy tartózkodjon az olyan tevékenységektől, amelyek ellentétesek az 541. és az 550. sz. ENSZ BT-határozatban foglaltakkal.

A Tanács elítéli Törökország **Varószíával** kapcsolatos, folytatódó egyoldalú intézkedéseit, amelyek ellentétesek az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozataival, valamint emlékeztet Varószia jogállásának fontosságára és arra, hogy maradéktalanul tiszteletben kell tartani az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozatait, különösen az 550., a 789. és az 1251. sz. határozatot. A Tanács ezen intézkedések azonnali visszavonására, valamint a Varószíával kapcsolatban 2020 októbere óta tett valamennyi lépés visszafordítására szólít fel. A Tanács e tekintetben emlékeztet az Európai Tanács 2021. júniusi következtetéseire.

54. A Tanács sajnálattal állapítja meg, hogy Törökország továbbra is egyre jobban eltávolodik az Európai Uniótól, továbbá emlékeztet a korábbi következtetéseire, amelyben megállapította, hogy a Törökországgal való csatlakozási tárgyalások ennél fogva gyakorlatilag leálltak, és egyetlen további fejezet megnyitását vagy lezárását sem lehet fontolóra venni.

ÉSZAK-MACEDÓNIA

55. Emlékeztetve a 2022. július 18-i tanácsi következtetésekre, a Tanács üdvözli, hogy 2022. július 19-én sor került az Észak-Macedóniával tartott első kormányközi konferenciára: ez világos elismerése annak az előrehaladásnak, amelyet Észak-Macedónia az uniós reformprogram előbbrevitele, valamint a kézzelfogható és tartós eredmények elérése terén mutatott fel.
56. A Tanács üdvözli továbbá, hogy a Bizottság már előrelépést ért el az uniós vívmányok elemző vizsgálati folyamatának (**átvilágítás**) elvégzésére irányuló munkájában, és várakozással tekint e folyamat lezárása elé.
57. A 2021 októberében tartott helyhatósági választásokat követően a Tanács emlékeztet a **választási jogszabályok** átfogó felülvizsgálatának szükségességére, valamint annak fontosságára, hogy a hatóságok folytassák az EBESZ/ODIHR és a Velencei Bizottság fennmaradó ajánlásainak végrehajtását.

58. A Tanács üdvözli az **alapkérdések** témakörében – és különösen a **jogállamiság**, ezen belül a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem területén – elért némi előrelépést, mindazonáltal további erőfeszítésekre van szükség. A Tanács üdvözli továbbá a kormány arra vonatkozó kötelezettségvállalását, hogy fenntartsa és felgyorsítja az uniós vonatkozású reformok végrehajtását. E strukturális reformok fenntarthatóvá tétele egy olyan hosszú távú folyamat, amelyben szükség van mind a kormány, mind pedig az ellenzék folyamatos részvételére. A Tanács e tekintetben minden parlamenti pártot ösztönöz arra, hogy továbbra is konstruktívan működjenek együtt és alakítsanak ki pártok közötti konszenzust arra összpontosítva, hogy konkrét lépéseket lehessen tenni a tárgyalási folyamatban, és fennmaradjon a jelenlegi reformlendület. A Tanács hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a szakpolitikai döntéshozatal átláthatóságát, a konzultációs folyamatok inkluzivitását és a tárgyalási folyamatról szóló hatékony kommunikációt.

59. Az **igazságszolgáltatást** illetően a Tanács üdvözli, hogy az az igazságügyi reformstratégia következetes végrehajtásának köszönhetően sikerült bizonyos előrehaladást tenni. A már elért eredményekre építve folyamatos erőfeszítéseket kell tenni az igazságszolgáltatási rendszer függetlenségének, szakmaiságának és pártatlanságának biztosítására. A Tanács nyugtázza a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló folyamatos erőfeszítéseket, többek között a magas szinteket érintő ügyeket illetően is. A Tanács hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az igazságügyi reformstratégiára vonatkozó aktualizált cselekvési terv szisztematikus végrehajtását, és fel kell gyorsítani a bírói karra és az ügyészségre vonatkozó emberierőforrás-stratégiák végrehajtását. A Tanács hangsúlyozza annak fontosságát, hogy az érintett intézmények kövessék nyomon a korrupció megelőzéséért felelős állami bizottság ajánlásait, és nyugtázza, hogy az említett bizottság proaktív módon folytatja munkáját és számos ügyet megindított, többek között magas rangú tisztviselőkkel szembeni ügyeket is.

A Tanács felszólítja Észak-Macedóniát, hogy folytassa az **alapvető jogok, a tömegtájékoztatás szabadsága és a véleménynyilvánítás szabadsága** további megerősítésére irányuló erőfeszítéseit.

60. A Tanács megállapítja, hogy a **közigazgatási reform** területén korlátozott előrelépés történt. Továbbra is rendkívül fontos az átláthatóság, az érdemalapú kiválasztás és a méltányos képviselet elvének tiszteletben tartása.

61. Az ország végrehajtotta **hírszerzési és biztonsági szolgálatainak** átfogó reformját. A Tanács újílag hangsúlyozza, hogy meg kell erősíteni a hírszerzési szolgálatok feletti parlamenti felügyeletre irányuló kapacitást.
62. A Tanács üdvözli, hogy Észak-Macedónia továbbra is aktív és konstruktív szerepet tölt be a egyes **migrációs** áramlások kezelésében, mégpedig azáltal, hogy hatékony együttműködést folytat a szomszédos országokkal és az uniós tagállamokkal. A Tanács hangsúlyozza, hogy Észak-Macedóniának teljesítenie kell azon kötelezettségvállalását, hogy jogszabályait összhangba hozza az EU vízumpolitikájával.
- A Tanács üdvözli az EU és Észak-Macedónia közötti, az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséggel (Frontex) kötött, jogállásról szóló megállapodás aláírását.
63. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács arra ösztönzi Észak-Macedóniát, hogy folytassa az uniós belső piac követelményeinek való további megfelelésre, valamint az Unión belüli versenyképessérről és piaci erőkkel való megbirkózásra irányuló erőfeszítéseit.
64. A Tanács üdvözli, hogy a 2021. évi népszámlálás immár lezárult, és nyugtázza annak eredményeit.
65. A **jószomszédi kapcsolatok** és a **regionális együttműködés** továbbra is a bővítési folyamat, valamint a stabilizációs és társulási folyamat alapvető elemei. A Tanács emlékeztet a kézzelfogható eredmények elérésének, valamint a kétoldalú megállapodások, köztük a Görögországgal kötött preszpa-tavi megállapodás és a barátságáról, a jószomszédi viszonyról és az együttműködésről szóló, Bulgáriával kötött szerződés jóhiszemű végrehajtásának jelentőségére.
66. A Tanács komoly elismerését fejezi ki Észak-Macedóniának a külpolitikai kérdéseket érintő következetes együttműködéséért, és mindenekelőtt azért, hogy teljes mértékben igazodik többek között az uniós korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos **uniós közös kül- és biztonságpolitikához**. Ez erőteljes jelzés Észak-Macedóniának az uniós tagság felé vezető út melletti stratégiai elkötelezettségére vonatkozóan. Üdvözli emellett, hogy Észak-Macedónia továbbra is aktívan részt vesz a **közös biztonság- és védelempolitika** keretében indított uniós missziókban és műveletekben.

ALBÁNIA

67. A Tanács üdvözli, hogy 2022. július 19-én sor került az Albániával tartott első kormányközi konferenciára: ez világos elismerése annak az előrehaladásnak, amelyet Albánia az uniós reformprogram előbbrevitele, valamint a kézzelfogható és tartós reformeredmények elérése terén mutatott fel.
68. A Tanács üdvözli továbbá, hogy a Bizottság már előrelépést ért el az uniós vívmányok elemző vizsgálati folyamatának (**átvilágítás**) elvégzésére irányuló munkájában, és várakozással tekint e folyamat lezárása elé.
69. A 2021 áprilisában tartott parlamenti **választásokat** követően a Tanács hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a hatóságok folytassák az EBESZ/ODIHR fennmaradó ajánlásainak végrehajtását. A Tanács emlékeztet arra, hogy az országban zajló inkluzív és konstruktív politikai párbeszéd továbbra is kulcsfontosságú a reformlendület további előbbrevitele érdekében. A Tanács hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a szakpolitikai döntéshozatal átláthatóságát, a konzultációs folyamatok inkluzivitását és a tárgyalási folyamatról szóló hatékony kommunikációt.
70. A Tanács üdvözli, hogy Albánia eredményeket ért el az **alapkérdések** témakörében – és különösen a **jogállamiság** területén –, konkrétan az átfogó igazságügyi reform határozott ütemű végrehajtásával, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem megerősítésével. A korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre szakosodott struktúra, illetve bíróság számos fontos jogerős ítéletet hozott magas rangú állami tisztviselőkkel szemben. Fokozni kell a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem területére vonatkozó meggyőző eredmények elérésére irányuló erőfeszítéseket, a magas szinteket érintően is. A jogerős bírósági ítéletek végrehajtása továbbra is rendkívül fontos. Folytatni kell a Pénzügyi Akció Munkacsoport ajánlásainak végrehajtására vonatkozó cselekvési terv végrehajtását.

A Tanács felszólítja Albániát, hogy tartózkodjon minden olyan program vagy intézkedés, például az adóamnesztiára vonatkozó jogszabályok bevezetésétől, amelyek veszélyeztethetnék vagy alááshatnák az uniós vívmányokkal és szakpolitikákkal – köztük a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megakadályozását célzó uniós eljárásokkal és intézkedésekkel – való harmonizációt.

71. A Tanács üdvözli, hogy az **átvilágítási** folyamat továbbra is jó ütemben halad, és kézzelfogható eredményeket hozott. A Tanács üdvözli, hogy az átvilágítást végző testületek alkotmányos megbízatásának időben korlátozott meghosszabbítását pártokon átívelően széles körben megszavazták, és arra ösztönzi a hatóságokat, hogy biztosítsák a folyamat rendezett módon, a lehető legrövidebb időn belül történő lezárását. A Tanács üdvözli a Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság működőképességének helyreállítását.

72. Az **alapvető jogokkal** kapcsolatban a Tanács fokozott erőfeszítésekre szólít fel az átfogó földreform végrehajtása és a tulajdonjogok átlátható módon történő megszilárdítása érdekében, aminek keretében többek között konzultációt kell folytatni az összes érdekelt féllel, és foglalkozni kell például az irathamisítási ügyekkel, illetve mielőbb előrelépést kell tenni a nyilvántartásba vételi és kompenzációs folyamat terén. A népszámlálásról szóló törvény elfogadását követően a Tanács várakozással tekint a népszámlálás zökkenőmentes, teljes mértékben átlátható és a nemzetközi normákkal összhangban történő végrehajtása elé. A Tanács üdvözli a kisebbségekről szóló másodlagos jogszabályok elfogadását is, és továbbra is sürgeti Albániát, hogy – az európai normákkal összhangban és minden érintett érdekelt fél bevonásával – mielőbb fogadja el és hajtsa végre a nemzeti kisebbségek védelméről szóló 2017. évi keretjogszabályhoz kapcsolódó, még hiányzó végrehajtási jogszabályokat.

Emellett a Tanács továbbra is arra hívja fel Albániát, hogy mutasson fel kézzelfogható eredményeket a **véleménynyilvánítás szabadsága** területén. A Tanács újólal hangsúlyozza, hogy – amennyiben a parlament tovább vizsgálja a médiatörvényt – fontos biztosítani azt, hogy annak bármilyen módosítása összhangban legyen a Velencei Bizottság ajánlásaival és a nemzetközi normákkal.

73. A Tanács megállapítja, hogy a **közigazgatási** reform terén korlátozott eredményeket sikerült elérni, és arra ösztönzi Albániát, hogy folytassa az e területen tett határozott erőfeszítéseit. Javítani kell a közigazgatáson belüli koordinációt, különösen a szakpolitikai tervezési és a költségvetési folyamatok integrálása tekintetében. Az új ügynökségek létrehozásának inkluzív folyamatnak kell lennie, és ezekre is alkalmazni kell a fékek és ellensúlyok rendszerét.

74. Ami a **migrációt** illeti, Albánia jogi kerete nagy mértékben összhangban van az uniós vívmányokkal, de frissítésre szorul. 2021 folyamán jelentősen nőtt az albán állampolgárok által az EU-ban benyújtott, megalapozatlan menedékjog iránti kérelmek száma. Ezt a helyzetet az albán hatóságoknak szorosan nyomon kell követniük és kezelniük kell. A Tanács hangsúlyozza, hogy Albániának teljesítenie kell azon kötelezettségvállalását, hogy jogszabályait összhangba hozza az **EU vízumpolitikájával**.
75. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács arra ösztönzi Albániát, hogy folytassa az uniós belső piac követelményeinek való további megfelelésre, valamint az Unión belüli versenyképességgel és piaci erőkkel való megbirkózásra irányuló erőfeszítéseit.
76. A Tanács üdvözli, hogy Albánia továbbra is konstruktív hozzáállást tanúsít a **regionális együttműködés** terén. A Tanács üdvözli továbbá, hogy a továbbra is alapvető fontosságú **jószomszédi kapcsolatok** biztosítása érdekében Albánia folytatta a párbeszédet.
77. A Tanács komoly elismerését fejezi ki Albániának a külpolitikai kérdéseket érintő következetes együttműködéséért, és mindenekelőtt azért, hogy teljes mértékben igazodik többek között az uniós korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos **uniós közös kül- és biztonságpolitikához**. Ez erőteljes jelzés Albániának az uniós tagság felé vezető út melletti stratégiai elkötelezettségére vonatkozóan. Üdvözli emellett, hogy Albánia továbbra is aktívan részt vesz a **közös biztonság- és védelempolitika** keretében megvalósuló uniós missziókban és műveletekben. A Tanács elismerését fejezi ki Albániának az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó tagjaként kifejtett aktív tevékenységéért a szabályokon alapuló nemzetközi rend előmozdítása és védelme területén.

A STABILIZÁCIÓS ÉS TÁRSULÁSI FOLYAMAT

BOSZNIA-HERCEGOVINA

78. Az Európai Tanács 2022. június 23–24-i következtetései nyomán, valamint a Bizottság ezt követő, 2022. október 12-i ajánlására figyelemmel a Tanács azt ajánlja, hogy Bosznia-Hercegovina – az Európai Tanács általi megerősítés függvényében – kapja meg a tagjelölt ország státuszt, azzal a kitéttel, hogy megteszi a Bizottság ajánlásában meghatározott lépéseket a jogállamiság, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, a migrációkezelés és az alapvető jogok megerősítése érdekében. A Tanács várakozással tekint az elé, hogy az Európai Tanács decemberi ülésén megerősítsék ezt a döntést. A jelenlegi geopolitikai helyzetben a Tanács hangsúlyozza, hogy az országnak sürgősen tovább kell haladnia európai útján, mindenekelőtt az uniós csatlakozási tárgyalások megkezdéséhez szükséges azon 14 kulcsfontosságú prioritás végrehajtása révén, amelyek a Bosznia-Hercegovina európai uniós tagság iránti kérelméről szóló – a Tanács által 2019-ben jóváhagyott – bizottsági véleményben szerepelnek. A Tanács felszólítja továbbá Bosznia-Hercegovina valamennyi politikai vezetőjét, hogy mielőbb hajtsák végre a 2022. június 12-i megállapodásban tett kötelezettségvállalásokat, és sürgősen véglegesítsék az alkotmányos és a választási reformot a kulcsfontosságú prioritásokkal összhangban.
79. A Tanács üdvözli, hogy 2022. október 2-án általános **választásokat** tartottak Bosznia-Hercegovinában. Az EBESZ/ODIHR választási megfigyelő misszió előzetes megállapításai és következtetései szerint a választások általánosságban versengőek és jól szervezettek voltak, ugyanakkor a közintézmények iránti bizalmatlanság és az etnikailag megosztó retorika jellemezte őket. A Bizottság véleményében kulcsfontosságú prioritásként szerepel az a követelmény, mely szerint biztosítani kell a választások európai normáknak megfelelő lebonyolítását. Az EU elvárja, hogy az állam, az entitások és a kantonok szintjén mielőbb hozzanak létre működő jogalkotó szerveket és kormányokat, hogy azok az európai út során szükséges reformokra összpontosíthassanak.
80. A Tanács továbbá ismételten leszögezi, hogy egyértelműen elkötelezte magát Bosznia-Hercegovina mint önálló, egységes és szuverén ország uniós perspektívája mellett.

81. A Tanács felszólítja valamennyi bosznia-hercegovinai politikai szereplőt, hogy tartózkodjanak és zárkózzanak el a provokatív megosztó retorikától és fellépéstől – ideértve az ország szuverenitásának, egységének és területi integritásának megkérdőjelezését is –, továbbá vessenek véget az elítélt háborús bűnösök dicsőítésének, valamint aktívan mozdítsák elő a megbékélést.
82. A Tanács aggodalommal állapítja meg, hogy a **reformok** terén összességében csak korlátozott előrehaladást sikerült elérni, üdvözli ugyanakkor a közelmúltban megtett lépéseket, többek között a közbeszerzésről szóló jogszabályra vonatkozó módosítások elfogadását, az államháztartási gazdálkodásra vonatkozó átfogó stratégia valamennyi kormányzati szinten való elfogadását, a Föderáció alkotmánybíróságából eddig hiányzó négy bíró kinevezését, számos megállapodás – köztük a Horizont Európa, a Kreatív Európa programra és az uniós polgári védelmi mechanizmusra vonatkozó megállapodások – megerősítését, valamint az EUROPOL-lal való együttműködés megvalósítása terén elért előrelépést és a terrorizmus elleni stratégia elfogadását.
83. A daytoni békemegállapodással meghatározott intézményi mechanizmusokat illetően Bosznia-Hercegovinának további alkotmányos és választási reformokat kell megvalósítania ahhoz, hogy biztosítani tudja valamennyi polgára számára az egyenlő és megkülönböztetésmentes bánásmódot, mindenekelőtt az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) által a Sejdić-Finci ügyben hozott ítélet végrehajtásával. A korlátozott alkotmányos és választási reform tekintetében a Tanács újólal hangsúlyozza, hogy valódi párbeszédre alapuló és az európai normákkal összhangban lévő inkluzív folyamatra van szükség annak érdekében, hogy a választási folyamatban megszűnjön az egyenlőtlenség és a megkülönböztetés minden formája. A Tanács hangsúlyozza, hogy nem szabad olyan jogalkotási vagy politikai lépéseket tenni, amelyek tovább nehezítenék a Sejdić–Finci-ügyben hozott ítélet és a kapcsolódó ügyekben hozott EJEB-ítéletek végrehajtását, illetve tovább mélyítenék a megosztottságot.
84. A Tanács – noha aggodalmát fejezi ki az előrehaladás hiánya miatt – továbbra is arra ösztönzi Bosznia-Hercegovinát, hogy az uniós tagság követelményeinek teljesítése érdekében hajtsa végre az ország jogalkotási és intézményi keretének javítását célzó reformokat, többek között az uniós vívmányok elfogadására irányuló nemzeti program kidolgozása és elfogadása révén.

85. A Tanács üdvözli a közbeszerzési törvény jogalkotási módosításait, ugyanakkor aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy nem történt további előrelépés a véleményben megfogalmazott kulcsfontosságú prioritások és a jogállamisági kérdésekről szóló szakértői jelentésben foglalt megállapítások érvényesítése terén. A Tanács hangsúlyozza, hogy a hatóságoknak meg kell erősíteniük a **jogállamiságot**, és határozott lépéseket kell tenniük a korrupció és a szervezett bűnözés megelőzésének és az ellenük való küzdelemnek a megerősítése érdekében. E célból a Tanács sürgeti Bosznia-Hercegovinát, hogy fogadja el az Ügyészi és Bírói Főtanácsról szóló törvény feddhetetlenséggel kapcsolatos módosításait, és hangolja össze az összeférhetetlenségi jogszabályait az európai normákkal. A Tanács emlékeztet továbbá arra, hogy Bosznia-Hercegovinának el kell fogadnia egy az Ügyészi és Bírói Főtanácsról szóló új törvényt, valamint a bosznia-hercegovinai bíróságokról szóló törvényt. Az alkotmánybíróság határozatait teljes mértékben tiszteletben kell tartani.
86. A Tanács üdvözli, hogy nagyrészt létrejött az **alapvető jogokra** vonatkozó jogszabályi és intézményi keret, valamint hogy elfogadták a romák társadalmi befogadására, illetve az LMBTI-személyek jogaira vonatkozó cselekvési terveket. Felszólítja Bosznia-Hercegovinát, hogy – elsősorban a kínzás és a rossz bánásmód elleni nemzeti megelőző mechanizmus létrehozása révén – jelentősen fokozza az emberi jogokkal, a nemek közötti egyenlőséggel és a megkülönböztetés tilalmával kapcsolatos reformtörekvéseit.
87. A Tanács sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy nem történt előrelépés a **véleménynyilvánítás és a média szabadságának**, valamint az újságírók biztonságának a szavatolása terén, és sürgeti Bosznia-Hercegovinát, hogy biztosítsa megfelelő büntető eljárások indítását az újságírókkal és a médiában dolgozókkal szembeni fenyegetések és erőszak esetén.
88. A Tanács elvárja, hogy Bosznia-Hercegovina szakszerű és politikamentes közszolgálat biztosításával, valamint a szakpolitikai döntéshozatal egész országra kiterjedő összehangolt megközelítésének garantálásával tegye meg a **közigazgatási reformhoz** elengedhetetlen lépéseket.
89. A Tanács üdvözli a **migráció** kezelésének és koordinációjának, valamint a menekültügyi rendszer javításának érdekében tett pozitív lépéseket, és arra ösztönzi Bosznia-Hercegovinát, hogy határozottan folytassa a migrációs kihívások sikeres kezelését célzó munkát. Ezzel összefüggésben a Tanács meglelégedéssel nyugtázza, hogy a Miniszterek Tanácsa a határellenőrzésre vonatkozó jogalkotási javaslatot fogadott el, és arra ösztönzi Bosznia-Hercegovinát, hogy fogadja el a migrációra vonatkozó stratégiát és cselekvési tervet, javítsa az uniós vízumpolitikával való összehangolást, erősítse meg a határigazgatást, és kösse meg a Frontex-szel létrehozandó, jogállásról szóló megállapodást az EU-val.

90. A **gazdasági reformokat** illetően a Tanács aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az ország még mindig kezdeti stádiumban áll a működő piacgazdaság létrehozása terén, valamint azon képessége tekintetében, hogy meg tudjon birkózni az Unión belül érvényesülő versenyképesséssel és piaci erőkkel. A Tanács emlékeztet arra, hogy biztosítani kell a stabilizációs és társulási megállapodásnak (STM) való megfelelést, valamint az STM-mel létrehozott szervek üléseinek rendszeres megtartását.
91. A Tanács arra ösztönzi Bosznia-Hercegovinát, hogy továbbra is tevékenyen vegyen részt a **regionális együttműködésben és a jószomszédi kapcsolatokban.**
92. A Tanács üdvözli, hogy jelentős javulás tapasztalható Bosznia-Hercegovinának az **EU közös kül- és biztonságpolitikájához** való igazodása terén, ami jelzi az ország európai út iránti elkötelezettségét. A Tanács felszólítja Bosznia-Hercegovinát, hogy még nagyobb mértékben igazodjon az uniós politikához, és biztosítsa a korlátozó intézkedések teljes körű végrehajtását.
93. A Tanács üdvözli az EUFOR Althai megbízatásának meghosszabbítását. Az EUFOR Althai továbbra is támogatja a bosznia-hercegovinai hatóságokat abban, hogy valamennyi polgár számára biztos és biztonságos környezetet tudjanak fenntartani.
94. A Tanács újólal hangsúlyozza a nemzetközi szereplők közötti együttműködés folytatásának fontosságát, és támogatja a főképviselőnek és hivatalának az 5+2 program végrehajtására irányuló megbízatását.

KOSZOVÓ

95. A Tanács üdvözli, hogy Koszovó továbbra is elkötelezett az európai úton való előrehaladása mellett, és ismételten hangsúlyozza az EU és Koszovó közötti **stabilizációs és társulási megállapodás** folyamatos végrehajtásának fontosságát.
96. A Tanács üdvözli a demokrácia és a jogállamiság megerősítése, az igazságszolgáltatás általános működése, a korrupció és a terrorizmus elleni küzdelem, valamint az erőszakos szélsőségeség megelőzése terén elért folyamatos előrelépést. Felszólítja Koszovót, hogy a továbbiakban is fokozza a szervezett bűnözés elleni küzdelmet. Az igazságszolgáltatás területét illetően a Tanács felszólítja Koszovót, hogy – többek között megfelelő jogszabálmódosítások révén – javítsa az igazságszolgáltatási rendszer integritásának, függetlenségének és hatékonyságának biztosítását célzó meglévő eszközök végrehajtását, és üdvözli a kormány azon kötelezettségvállalását, hogy követi a Velencei Bizottság ajánlásait, és együttműködik az EU-val. Koszovónak folytatnia kell a közigazgatási reformot, amihez fokoznia kell a professzionális, elszámoltatható és polgárközpontú közszolgálat létrehozására irányuló erőfeszítéseket, összhangban az európai és nemzetközi normákkal.
97. A Tanács felszólítja Koszovót, hogy a következő, 2025-ben esedékes **választások** előtt orvosolja a választási folyamatban tapasztalt visszatérő hiányosságokat, és hajtsa végre az uniós választási megfigyelő missziók kapcsolódó ajánlásait. Ezzel összefüggésben a Tanács üdvözli, hogy a nemzetgyűlés többpárti *ad hoc* bizottságot hozott létre az e reformokkal kapcsolatos munka céljából. A Tanács arra ösztönzi az összes politikai pártot, hogy működjenek együtt a nemzetgyűlés jogalkotási és felügyeleti szerepének további megerősítése érdekében, és kezeljék prioritásként azokat a – különösen az EU-val kapcsolatos reformokra vonatkozó – legfontosabb jogszabályokat, amelyek esetében többpárti támogatásra kell törekedni.
98. A Tanács üdvözli, hogy Koszovó határozottan elítéli Oroszország Ukrajna ellen folytatott agresszív háborúját, továbbá üdvözli a Koszovó által követett egyértelmű geostratégiai irányvonalat, valamint a – mindenekelőtt Oroszországgal és Belarusszal szemben – bevezetett uniós korlátozó intézkedésekhez való önkéntes igazodását és azok folyamatos végrehajtását.

99. A Tanács Koszovó **gazdaságát** illetően megállapítja, hogy a vilá járványt követően erőteljes gazdasági fellendülés volt tapasztalható, ugyanakkor a 2022-re vonatkozó növekedési kilátások romlottak. A jelenlegi globális gazdasági kihívások rávilágítanak arra, hogy további megoldásokat kell találni a régóta fennálló strukturális problémákra, különösen az energiabiztonság területén, de a gazdasági diverzifikáció hiánya, a külső pénzügyi forgalomtól való függés és a kiterjedt informális gazdaság, valamint a jogállamiság – többek között a korrupció – terén felmerülő kihívások tekintetében is.
100. A Tanács felszólítja Koszovót, hogy mielőbb hagyjon jóvá ambiciózus és a jövőbe mutató energiaügyi stratégiát, továbbá növelje energiaszerkezetében a megújuló energiaforrások részarányát. Folyamatos erőfeszítésekre van szükség az ellátás biztonságának garantálása, a források diverzifikálása, a belső energiapiac működésének javítása, valamint az energiahálózatok és az energiahatékonyság fejlesztése érdekében.
101. A Tanács támogatja Koszovó tekintetében a **vízumliberalizációt**, és tudatában van annak, hogy az milyen fontossággal bír a koszovói polgárok számára. A Tanács várakozással tekint az (EU) 2018/1806 rendelet szükséges módosításairól az Európai Parlamenttel folytatandó gyors és sikeres tárgyalások elé.
102. A Tanács arra ösztönzi Koszovót, hogy tegyen további erőfeszítéseket arra, hogy az európai normákkal összhangban maradéktalanul végrehajtsa az **alapvető jogokra** vonatkozó jogi keretet, valamint javítsa a koordinációt és a felügyeletet. További erőfeszítésekre van szükség mindenekelőtt a következők biztosítása érdekében: a kulturális és a vallási örökség teljes körű védelme, a nem a többségi közösségekhez tartozó személyek – köztük a romák és az askálik – , illetve a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek és az LMBTI-személyek jogainak védelme, valamint a nemek közötti egyenlőségnek a gyakorlatban való megvalósítása. Tovább kell erősíteni a hatályos emberi jogi mechanizmusokat.

103. Az EU közvetítésével zajló **párbeszéd** illetően a Tanács üdvözli a párbeszéd folytatását, továbbá elismerését fejezi ki egyrészt a főképviselőnek, másrészt a Belgrád és Pristina közötti párbeszédért és más, a Nyugat-Balkán régióját érintő kérdésekért felelős EUKK-nak az elkötelezettségükért. A Tanács azt várja Koszovótól, hogy jóhiszeműen és a kompromisszum szellemében vegyen részt az EU közvetítésével zajló párbeszédben azért, hogy haladéktalanul olyan átfogó, jogilag kötelező erejű megállapodást lehessen elérni Szerbiával a kapcsolatok normalizálásáról, amely összhangban áll a nemzetközi joggal és az uniós vívmányokkal. E megállapodás keretében foglalkozni kell minden lezáratlan kérdéssel, és a megállapodásnak hozzá kell járulnia a regionális stabilitáshoz. Ez döntő fontosságú ahhoz, hogy Koszovó és Szerbia előre tudjon lépni saját európai útján. A Tanács újólá megerősíti azon határozott elvárását, hogy teljes mértékben tartsák tiszteletben és haladéktalanul hajtsák végre valamennyi korábbi megállapodást, valamint hogy a felek folytassanak konstruktív párbeszédet az összes kétoldalú vitájuk rendezése céljából. A Tanács felszólítja mindkét felet, hogy tartózkodjanak a feszültségekhez és erőszakhoz vezető, egyoldalú és provokatív fellépésektől, valamint a párbeszédnek nem kedvező retorikától. A Tanács emlékezteti mindkét felet arra, hogy közös felelősségük a béke és a stabilitás biztosítása.
104. A Tanács újólá hangsúlyozza a Koszovó Szakosított Tanácsai és a Szakosított Ügyészség által végzett munka fontosságát, valamint azt, hogy támogatja ezt a munkát. Koszovó folyamatos és teljes körű együttműködése annak érdekében, hogy az említettek teljesíteni tudják megbízatásukat, fontos bizonyítéka annak, hogy Koszovó elkötelezett a jogállamiság mellett, valamint a büntetlenség megszüntetése iránt.
105. A Tanács arra ösztönzi Koszovót, hogy dolgozzon ki az átmeneti igazságszolgáltatásra vonatkozó stratégiát, beleértve a múltja kezelésére vonatkozó átfogó megközelítést is. A Tanács felhívja a figyelmet arra, hogy a belső párbeszéd terén további előrelépésre van szükség.
106. A Tanács emlékeztet annak fontosságára, hogy Koszovó szorosan együttműködjön az **EULEX**-misszióval és más érintett nemzetközi szereplőkkel.
107. A Tanács emlékeztet a regionális együttműködés és a **jószomszédi kapcsolatok** fontosságára, továbbá arra ösztönzi Koszovót, hogy aktívan és konstruktívan vegyen részt a **regionális együttműködési** tevékenységekben.